

Bænadikts vísa

1. Der bor en jarl i Engeland,
og han er sig så rig,
og han haver sig de sønner to,
de ere hverandre ulig,

*Jeg sadler min hest,
jeg rider i dag til hove.*

2. Rigen jarl i Engeland
han haver de sønner to,
Edmund og han Benedit,
nævned så ere de både.

3. Edmund er i sin faders gård,
så favr er han og fin;
de ville hannem til Jorsal sende
alt over den salte rin¹.

4. Benedit er i sin faders gård,
han skinner som en lilje;
øjne haver han som stjerner klar
og hår som røde guldspinde.

5. "Høg, du est kære frænde min,
skøn est du som en lilje;
du skalt fare over kolden rin,
vor kære søn til vilje."

6. De lode ham klæder skære,
dem syede både fruer og møer;
de vare med roser og liljer sat
og syede med guld så rød.

7. De vare med roser og liljer sat
og syede med guld på hærde.
Tak så have hver moder god,
sin søn så pryder med ære.

8. Det var ungen Benedit,
som røde guld havde på;
han hilsede hvert et barn, der var,
alt førend han red derfra.

9. Han hilsede hvert et barn, der var,
sin fader og sin kære moder;
allermest den skønne jomfru,
som hannem de klæder gjorde.

10. Hannem fulgte både fader og moder
så langt ud af den led;
hvert det barn, i gården var,
til stranden med ham red.

11. Så såre græd hans kære moder,
hun var så rig en frue;
tåren af hendes øjen faldt
ret neder på jordens tue.

12. Tåren af hendes øjen faldt
ret neder på sølvspændte sko:
"Det du drager af kongens gård,
er mig fuldt hart imod."

13. Dertil svarede Edmunds frue
med tugt og fuldt god sinde:
"Farvel Benedit, broder min,
Gud råde, når vi findes."

14. Meldte det ungen Benedit,
– han triner i fremmer stav:
"I drager ind vores anker
udi Jesu Kristi navn."

15. De hissede op det silkesejl,
de ud fra landet ginge;
de kaldte på Jesu Mariæ søn,
så bliden bør de finge.

16. De vunde op deres silkesejl,
nokken legte ved rå;
de strøge ikke sejlene ned,
førend de kolde rin så.

17. Kastede de deres anker
alt på den hvide sand;
det var ungen Benedit,
han tren der først på land.

18. Benedit ganger udi kongens gård
med de sølvspændte sko;
af røde guld vare hans akselbord,
og perler på jorden drog.

19. Benedit ind i salen tren,
der aksler han sit skind;
så snarlig går han i højeloft
for kongen herr Magnus ind.

20. Benedit ind i salen tren,
han kunne vel megen lyst;
han hilsede alle, på bænken sad,
men kongen allerførst.

21. Der han var kommen i salen ind,
han kunne så smukke sæder;
han hilsede alle, som han burde,
og så satte han sig neder.

22. Det da meldte kongens råd,
– de havde derover stor under:
“Hvo mon denne ungersvend være,
slig klæder lade gøre kunne?”

23. Meldte det kongens rådgiver,
– det røden guld drager han:
“Jeg så aldrig så frisk en mand
her komme på dette land.”

24. Talte det Magnus konge
alt under skarlagenskind:
“Give det Gud Fader i Himmerig,
Benedit var sønnen min.”

25. Han var ej i kongens gård
uden i måneder to,
han lagde sig i med kongens datter
i en så stor elskov.

26. Kong Magnus haver en datter,
overmåde skøn og rig;
hende må ikke solen påskinne
uden om påsketide.

27. Hun kan alt med hænder gøre,
som sømmer vel en kvinde,
hun kan bog og runemål,
det røde guld kan hun spinde.

28. Hun kan alt med hænder gøre,
det fruer ære må;
klippe, sye og skære pjeld,
det kunne ikke alle gøre så.

29. Mund haver hun som rosen rød
og øjen som falken grå;
hvert det ord, hun taler,
falder alt som runemål.

30. Det første kong Magnus det mærkede,
Benedit hans datter vel and,
han lod bygge så fast et hus
alt på det samme land.

31. Det var Magnus konge,
han lod det gøre så,
udi så høj en guldsal
lod han sin datter indslå.

32. Udi så høj en guldsal
lod han sin datter indgå;
alle de, som til buret ginge,
lod han med jern beslå.

33. “Hvilken mand, som i buret går,
ud af denne lønlige sti,
ingen i det ganske rige
skal borge for hans liv.”

34. Svared det ungen Bedit,
– han stod der lidet fra:
“Alt skal jeg træde den lønlige sti
og sige så lidet deraf.”

35. Svared det Magnus konge,
– han tager til sølvbunden kniv:
“Hvo, der træder den lænlige sti,
da skal det koste hans liv.”

36. Bedit rider i skoven ud,
han bederⁱⁱ den vilde rå;
om natten sover han i jomfruens bur,
det gælder hans liv oppå.

37. Om dagen rider Bedit i marken ud
og beder den vilde hind,
om natten sover han hos jomfruen sin
alt under det hvide lin.

38. Jomfruen kæmmer hans gule hår
alt under det silke små:
“Nu råde Gud fader i Himmerig,
hvad ende det vil få?”

39. “Var jeg nu udi Engeland,
min ædelige rose fin,
ingen konge i Norderiger
skulle stride mod mit liv.”

40. Det var ungen Bedit,
ganger ud af jomfruens bur;
den liden smådreng hannem mødte:
“Hvorfra da kommer I nu?”

41. Det meldte kongens liden smådreng,
– han aksler kåben blå:
“Det, du ganger i jomfruens bur,
vil gælde dit liv oppå.”

42. Det meldte ungen Bedit,
– han stod i silketvinde:
“Jeg skal gå i buret ind,
om begge dine øjne udginge.”

43. Meldte det Margrethe, kongens datter,
– hun stod i skarlagens små:
“I slå ihjel min faders dreng,
så siger han intet derfra.”

44. Det meldte ungen Bedit,
– for han var altid god:
“Jeg tør ikke så synde
og udgyde så hans blod.”

45. Det da var den liden smådreng,
han aksler sin kåbe blå,
så går han for kongens bord
og siger ham ordene så:

46. “Her sidder I, Magnus konge, glad
og dirkker mjød og vin,
Bedit ganger i guldsalen
og sover hos datter din.”

47. “Jeg vil tusind eder sværge,
så snart denne dag må lide,
da skal ungen Benedit
ej længer blive i live.”

48. Han svor tusinde eder
så stærkelig derpå,
at han straks ungen Benedit
skulle i jernet slå.

49. Toge de ungen Benedit
og sloge de hannem i bånd;
de sparede ej liner og lænker
alt om hans hvide hånd.

50. Frem ginge præster og klerker
og dertil biskopper tolv,
de bøde borgen for Benedit
udi kong Magnus’s sal.

51. De bøde for ungen Benedit
så meget guld det røde,
det hvide sølv og ædelstene
at løse den herre fra døde.

52. De bøde for hannem alle,
som vare både ude og inde;
der var ingen i kongens gård,
som denne bøn kunne vinde.

53. Det var kong Magnus’s dronning,
og aksler hun skarlagen små;
fagerlig var hendes fore,
for kongen monne hun gå.

54. “I toge mig af min faders gård
foruden mine frænders råd;
hver den bøn, som jeg Eder bad,
sagde I, skulle være ja.”

55. “Hver den bøn, du mig beder,
forvist skal være ja,
foruden det, at Benedit
står aldrig til løsen at få.”

56. Svared det dronning Margrethe
alt med så megen vrede:
“Troløs est du, herre min,
dine ord have ingen sæde.”

57. Det var Margrethe, kongens datter,
hun havde både sorrig og men;
så går hun for fader sin
i silkesærk alene.

58. Det var Margrethe, kongens datter,
hun faldt for kongen i knæ;
“En bøn vil jeg Eder bede;
kære fader, I vide mig den.”

59. “Jeg vil ej mere af riget have
end kjortel gjort af tvinde;
tjene vil jeg for øl og mad
som en anden fattig kvinde.”

60. “Jeg vil ikke mere af riget have
end kjortel af vadmél grå;
I give mig ungen Benedit,
vi ville af landet gå.”

61. “Gak bort, Margrethe, datter min,
jeg vil dig ikke høre;
det sømmer så ilde mit gode sværd
i kvindeblod at røre.”

62. “Mine øren gider dig ikke hørt,
mine øjen ikke set dig på;
ussel jeg mit sværd har båret,
om jeg dig nu skal slå.”

63. Meldte det ungen Benedit
med røden guld på hænder:
“I hente mig præst, jeg skrifte skal,
jeg lyster ej leve længer.”

64. Svared det Magnus konge
i sin skarlagen så:
“Præst og dertil skriftemål
det skal du fuldvel få.”

65. Han skriftede der for præsten
og så for biskopper tu;
tårene af hans øjen faldt
for så skøn en jomfru.

66. Han bar op sit skriftemål,
det kunne vel så være:
“En jomfru haver jeg dåret,
og krænket har jeg hendes ære.”

67. “En jomfru haver jeg lovet mig
og aldrig flere møer;
jeg vil nu ikke sørge,
men gerne for hende dør.”

68. Det meldte ungen Benedit,
– han var så sorgfuld:
“I lader en ridder afhugge mig,
den jomfru er jeg så huld.”

69. “Herre Gud Fader i Himmerig
bevare den skønne viv;
det vil jeg for sanden sige,
for hende jeg lader mit liv.”

70. Svared det Magnus konge,
– han gjorde hannem stor men:
“En træl skal dig afhugge,
som ager os veden hjem.”

71. Svared det ungen Benedit,
– han strøg det guld af hænde:
“Høg, du hug mit hoved af,
du est min næste frænde.”

72. “Du sig skøn Margrethe godnat,
hendes møer og kvinder tillige;
du bed hende være fro og glad,
vi findes i Himmerige.”

73. “Du bede min broder hævne min død
og bære slet ingen sorg
og ej mere leve i kongens gård,
men søge en anden borg.”

74. Så færdig lagde Benedit
sig over den tingestok;
så hugges hannem hovedet fra;
der kom ikke blod på hans lok.

75. Den herre hugges hovedet fra,
der var stor ynke på færde;
trællen kastede hen sit sværd,
af sorrig han dåned neder.

76. Nu ligger ungen Benedit,
og blodet rinder hannem til døde,
igen lever stolten Margrethe
med sorg og megen møde.

77. “Vel er den i verden til,
den Gud har til bedre udvalgt;
jeg er elendig og lever igen,
mit hjerte er i mig kvalt.”

78. De bare det lig i Mariæ kirke,
dertil vare de vel fus;
Margrethe stod for alteret,
hun tændte op for hannem blus.

79. Den jomfru ganger på kirkegulv
med sorrig og kvide i sinde:
“Herre Gud unde mig den glæde,
jeg måtte dø derinde.”

80. Hun vrider sine hvide hænder
ud af stor hjertens nød;
det vil jeg for sanden sige,
hun faldt til jorden død.

81. Nu haver hun, den skønne jomfru,
forvunden al sin kvide,
hun blev død af sorrig
og ligger ved Benedits side.

82. Meldte det Magnus konge
til sine svende de ord:
“I hente mig ind Høg Hermansøn
og lader ham gå til vort bord.”

83. De ledte ude, de ledte inde,
de ledte ved vilden strand;
det var fuld ondt at finde den svend,
som var bortfløjen af land.

84. “Høre I det, min ædelige herre,
og vi ville sige Eder sand,
det er forvist Høg Hermansøn,
som bort er fløjen af land.”

85. Det var Magnus konge,
han kunne ej tale et ord;
de kinder, som før vare røde,
de bleve da sorte som jord.

86. Detta var Høg Hermansøn,
kom hjem til Engeland;
Edmund sidder over bredden bord,
drikker mjød med sine mænd.

87. Midt udi den borgegård
der aksler han sit skind;
så går han i højeloft
for ungen Edmund ind.

88. “Vær velkommen, Høg Hermansøn,
lyster dig den klare vin?
Hvor lider dem i kongens gård
og Benedit, broder min?”

89. “Benedit lokkede kongens datter,
og det duer ej at dølje;
derfor blev han slagen ihjel,
det skete imod min vilje.”

90. Da meldte ungen Edmund,
– han blev både bleg og rød:
“Det vil jeg for sanden sige,
jeg hævner min broders død.”

91. “Benedit bad dig hævne sin død
og bære slet ingen sorg
og ikke leve i kongens gård,
men søge en anden borg.”

92. Edmund blæste i forgyldte ljud
alt både til ting og stævne;
når han kaldte en, så kom der to
hans broders død at hævne.

93. Det var Edmund greve,
han triner i fremmer stav:
“I drage ind vores anker
i Jesu Kristi navn.”

94. De vunde op deres silkesjæl,
og bølgen legte ved rå:
de strøge ej sejl på bunken ned,
førend de skærene så.

95. De lagde nu deres anker
i en så lønlig havn.
“Høg, du drag til kongens gård,
gør os af kongen savn.”

96. Midt udi den borgegård
Der aksler han skarlagan små;
så snarlig vare hans fore,
for kongen monne han gå.

97. “Vær velkommen, Høg Hermansøn!
Velkommen hid til mig!
Drik tillige, hvad du vilt,
mjød eller klaren vin.”

98. “Mig er ej om din brune mjød,
ej heller om din vin;
jeg vil hævne Benedits død,
som var kære frænde min.”

99. Det svarede Magnus konge
alt med så grum en vrede:
“Est du kommen at hævne hans død,
hvor ere da svende flere?”

100. Svarede det Høg Hermansøn,
– han stod i brynje blå:
“Under mig frist en liden stund,
de svende kan jeg vel få.”

101. Det var Magnus konge,
han beder gribe den mand:
“Han skal aldrig budet bære
herfra til Engeland.”

102. Detta var Høg Hermansøn,
han løb så rask tilbage,
de kunne ham ej med øjne fæste
end mindre med hænder tage.

103. Høg han går til skibene
alt med så megen pris;
Edmund står på bunken
så blank som en grå is.

104. “Vær velkommen, Høg Hermansøn,
inden mine skibes borde!
Hvor tog Magnus konge
mod dine ærinde og ord?”

105. “Mig svared Magus konge
alt med så stor en vrede:
Om jeg var kommen at hævne ham,
hvor da vare svende flere?”

106. Meldte det Edmund Erlandsøn,
– han var både gram og vred:
“Må jeg leve en liden stund,
mine svende skal han se.”

107. Ind kom kongens liden smådreng,
han sagde tidender fra:
“Jeg ser så mangan riddersmand
og mangan brynje blå.”

108. Vred blev Magnus konge;
alt med så stor en hast
tre hundred i jern han klædte;
i harnisk klædte han sig fast.

109. Præster og de lærde,
de ville se den færd;
østen for de bjerge
der sloge de deres hærd.

110. De sloge tilsammen den første dag,
den anden dag ad kvælde;
så fast da hug han Edmund
alt med så stor en vælde.

111. Det var ungen Edmund,
han så mangan mand skød,
der faldt så mangan ned til jord
og blev uskyldig død.

112. Edmund taler til sine mænd,
han beder dem striden ende:
“Jeg blæser i min forgyltde ljud,
den strid kan ej vare længe.”

113. Udi landet sprang han Rane Rolf
med egen udi hænde;
han holdt ved toppen og slog med roden,
så monne han legen ende.

114. Der de havde slaget alle kongens mænd
og gjorde hannem det men,
der leved ej mere end kongen selv
og så hans liden smådreng.

115. Det da var kong Magnus,
han var så sorgfuld;
“Jeg byder dig nu for mit liv
gods og det røde guld.”

116. Svarede det Høg Hermansøn,
–han var så ond til røn:
“Mindes Eder, Magnus konge,
I ville ej vide os bøn.”

117. “Jeg bad for min frænde
og for Eders datter kær,
at I ville stede Eders minde til,
at de måtte sammen være.”

118. “Benedit lod I aflive,
Eders datter sørged sig til døde;
hører I, Magnus konge,
I voldte den store møde.”

119. Meldte det Edmund Erlandsøn
med røden guld på hænde:
“I lade den herre aflive,
han skal ej leve længer.”

120. Det var Magnus konge,
han var så fuld af sorg;
de hug hans hoved af med hast,
det skete på hans egen borg.

121. Glad var Edmund Erlandsøn,
der han så kongen død falde:
“Høre I det, mine gode hofmænd,
nu ville vi Gud takke alle.”

122. Edmund gik i Mariæ kirke,
han tog sin broder af grav;
han lå både hel og holden
alt på den samme dag.

123. Hos ham lå Margrethe kongens datter
– hun sørgede sig til døde –
det er vist, og det er sandt,
hun lå både bleg og rød.

124. Meldte det Edmund Erlandsøn,
han stod deri så bange:
“Nu takker Gud Fader af Himmerig,
at jeg disse lig haver fanget.”

125. Det var Edmund Erlandsøn,
han hævned sin broders død;
han satte ild på kongens gård
og brændte hannem i glød.

126. Det var ungen Edmund,
han sejled til Engeland,
han leved der i mange år
alt både med sorg og vande.

127. Jeg ikke ere kvæde vil
af denne sørgelige sang;
de kongebørn døde så ynkelig
og fik så sørgelig afgang.

Danske kæmpe- og folkeviser nr 44. Ivan Hansen, Kollafirði skrivaði av.

ⁱ Rin: flod eller salt vand.

ⁱⁱ at bede: beita, td. beita hund eftir onkrum.